

ROLUL CONTABILULUI ÎN DETECTAREA ȘI PREVENIREA FRAUDEI FINANCIARE

THE ROLE OF THE ACCOUNTANT IN DETECTING AND PREVENTING FINANCIAL FRAUD

Autor: Ruxanda HAREA, Studentă, anul II,

ORCID ID: 0009-0008-6687-7186

Academia de Studii Economice din Moldova, Republica Moldova

e-mail: harea.ruxanda@ase.md

Coordonator științific: Svetlana MIHAILA

ORCID ID: 0000-0001-5289-8885

e-mail: svetlana.mihaila@ase.md

Abstract. *Given the existing increasing rate of economic criminality, forensic accounting plays a key role in protecting the integrity of financial systems and fighting injustice. Individuals, businesses, and even governmental organizations may become targets of deceptive tactics that have a disastrous effect on their reputation and financial stability. This paper aims to analyze and underline the significance of forensic accounting in detecting financial frauds and methods of preventing it. It is essential to implement several kinds of internal controls in order to improve accountability and transparency within the system. The rise of Artificial Intelligence creates supplementary problems for companies and professionals in fighting fraud, as perpetrators may be tempted to use tools such as adaptive learning for phishing, imaging solutions to create fake documents and even deepfake technology to bypass video checks. In addition, due to the current economic difficulties, some companies may be tempted to reduce or not apply existing internal controls to simplify contracting procedures and avoid burdening their suppliers or customers with a lot of checks.*

Keywords: *accounting fraud, internal audit, fraud triangle, occupational*

JEL: M40, M41

Introducere.

În contextul actual de creștere a criminalității economice, contabilitatea criminalistică nu este doar o necesitate, ci și un instrument esențial pentru menținerea unui mediu economic sănătos și stabil. Aceasta implică aplicarea principiilor contabile și a tehnicilor de investigare pentru a descoperi dovezi, a analiza date financiare și a oferi mărturie de specialitate în cadrul procedurilor legale. Spre deosebire de raportarea financiară de rutină, contabilii criminaliști cercetează în profunzime detaliile complicate ale tranzacțiilor financiare, examinând cu atenție înregistrările pentru a identifica anomalii și nereguli care pot indica o activitate frauduloasă. Importanța serviciilor de expertiză contabilă justițiară în detectarea fraudei și a infracțiunilor financiare nu poate fi supraestimată. Într-un peisaj în care escrocii folosesc tactici sofisticate pentru a-și ascunde faptele, contabilii criminaliști urmăresc meticolos tranzacțiile financiare și urmăresc traseul banilor pentru a demasca activitățile ilicite.

Scopul cercetării rezidă din exigența examinării și sublinierii rolului și importanței profesioniștilor contabili în combaterea fraudelor financiare. Cercetarea își propune să identifice și să analizeze cele mai bune metode pe care contabilii le folosesc pentru a detecta și preveni fraudă în organizații și afaceri. Acest studiu dorește să ofere o înțelegere mai profundă a rolului vital al contabilului în păstrarea integrității financiare a unei organizații și în prevenirea fraudei. În plus, se propune să se analizeze studii de caz relevante pentru a demonstra modul în care contabilii pot identifica și gestiona în mod practic riscurile de fraudă.

Actualitatea temei este evidențiată prin necesitatea adaptării la schimbările legislative și tehnologice, care este vitală pentru contabili, deoarece aceștia trebuie să cunoască în permanență cele mai eficiente abordări și instrumente pentru a gestiona riscurile de fraudă în mediile de afaceri în continuă evoluție.

Astfel, *obiectivul cercetării* este analiza conceptelor fundamentale legate de fraudă financiară și de

rolul contabilului în acest context. În vederea atingerii acestei cerințe, a fost realizat un studiu exploratoriu. Au fost utilizate mai multe metode de cercetare: sinteza, analiza bibliografică (Google Scholar, Scopus), analiza studiilor de caz.

Metodologia de cercetare

Pentru a putea atinge obiectivul cercetării, s-a recurs la abordarea teoretică a temei prin utilizarea motoarelor de căutare și a literaturii de specialitate. Așadar, la crearea articolului au fost utilizate mai multe metode de cercetare: metoda analitică (analiza aspectelor teoretice pornind de la cercetarea literaturii de specialitate și a cadrului normativ), analiza bibliografică (utilizarea platformei Google Scholar), metoda inducției și deducției (realizarea principalelor idei și concluziile cercetării).

Conținutul de bază.

Frauda contabilă este o formă de activitate infracțională săvârșită de infractorii cu gulere albe, în care aceștia se angajează în modificări deliberate și strategice ale înregistrărilor financiare cu scopul de a păcăli investitorii, autoritățile de reglementare sau membrii publicului larg. Frauda de recunoaștere a veniturilor este o formă gravă de fraudă financiară în care companiile folosesc practici înșelătoare pentru a-și falsifica situațiile financiare pentru a reflecta cifre de venituri umflate. Strategiile utilizate pentru a realiza această activitate frauduloasă pot include recunoașterea anticipată a veniturilor, exagerarea sumei sau crearea de tranzacții contrafăcute (Kiradoo, 2008). Comportamentul fraudulos este motivat de intenția de a induce în eroare investitorii și părțile interesate, făcându-le să creadă că societatea se află într-o poziție financiară mai bună decât este, ceea ce poate duce la creșterea prețurilor acțiunilor, la recompense financiare și la stimulente atât pentru societate, cât și pentru directorii acesteia. Cu toate acestea, efectele dăunătoare ale acestei activități frauduloase asupra companiei și a părților interesate pot fi extinse, de la sancțiuni legale și erodarea încrederii investitorilor până la afectarea reputației companiei (Ket, 2005).

O altă formă de fraudă financiară, care constă în ascunderea sau manipularea informațiilor referitoare la datoriile, obligațiile sau alte pasive ale unei companii. Scopul acestei fraude este de a induce în eroare investitorii sau creditorii, făcându-i să creadă că societatea are o sănătate financiară mai bună decât este în realitate. Prin disimularea pasivelor, societatea poate obține finanțare sau alte beneficii pentru care nu ar fi fost eligibilă în caz contrar, iar autorul fraudei poate profita de pe urma înșelăciunii. Acest tip de fraudă este deosebit de dificil de detectat, deoarece implică adesea tranzacții financiare complexe și omiterea unor informații esențiale. Cu toate acestea, o infracțiune gravă poate avea consecințe financiare și juridice semnificative pentru cei implicați (Gerety, 1997).

În Republica Moldova, Curtea de Conturi a publicat „Regulamentul privind procedurile aplicate în cadrul curții de conturi în cazul identificării/determinării de către auditori a riscului de fraudă/corupție”. Acest document prevede că persoanele care comit fraudă profită de controalele interne slabe sau de posibilitatea de a neglija controalele și sunt motivate de dorința de a obține bani ori alte avantaje improprie. Sunt trei caracteristici de bază ale fraudei, cunoscute sub denumirea de „triunghiul fraudei”:

- presiunea* – evenimentele care au loc în cadrul entității publice sau în viața unei persoane. Sub presiunea de fraudă necesitățile personale devin mai presus decât etica profesională și necesitățile entității publice. Stimulentul, de regulă, apare dintr-o necesitate financiară semnificativă sau dintr-o problemă, de exemplu: necesitatea de bani, a unui bonus sau păstrarea serviciului. De asemenea, ar putea fi dorința de a ajunge într-o poziție mai avansată în entitatea publică sau de a atinge un standard mai înalt de viață;
- oportunitatea* – persoana trebuie să aibă acces la bunuri, să gestioneze o activitate de control și să aibă abilitatea de a ascunde o fraudă. Oportunitatea este creată de activitățile de control insuficiente (de exemplu: nu există separarea atribuțiilor, managementul prost și/sau beneficierea de funcția ocupată ori autoritatea de care dispune pentru a neglija controalele);

- justificarea* – o decizie conștientă a unei persoane de a-și plasa necesitățile personale mai presus decât necesitățile altor persoane și/sau ale entității publice și de a justifica decizia respectivă, în mare parte, pentru sine însuși.

Din aceste trei elemente (presiune, oportunitate, justificare), oportunitatea este componentul pe care entitatea publică poate să-l influențeze cel mai mult prin implementarea activităților de control

intern care minimizează tentația. Totodată, pentru a se produce fraudă, trebuie să existe toate trei elemente. Altfel, fraudă nu are loc (Hotărârea Curții de Conturi nr. 8, 2016).

„Frauda Profesională: Raportul către Națiuni” din 2022 al Asociației Examinatorilor Certificați de Fraude estimează că o organizație medie pierde în fiecare an 5% din veniturile sale anuale din cauza fraudei, cauzând o pierdere medie de 117 000 de dolari înainte de a fi detectată. Frauda profesională comisă de angajați împotriva angajatorilor lor nu este un concept nou, dar este clar că pandemia a creat noi oportunități pentru escroci. Organizațiile trebuie să înțeleagă modul în care este comisă fraudă în cadrul industriei lor, să dezvolte instrumente eficiente pentru detectarea în timp util și să aibă un plan de răspuns atunci când fraudă profesională a fost detectată. Raportul publicat de ACFE conține rezultatele unui studiu cuprinzător privind 2 110 cazuri din 133 de țări. Cercetarea a adunat date referitoare la cazurile de fraudă profesională pe care companiile le-au investigat în întreaga lume în perioada ianuarie 2020 – septembrie 2021, punând accentul pe metodele utilizate pentru comiterea actelor frauduloase, modul în care au fost detectate actele ilicite, caracteristicile autorilor fraudei și impactul general pe care fraudă l-a avut asupra companiei. Conform statisticii pe regiuni, Europa de Est și Asia Centrală/de Vest au înregistrat cele mai mari pierderi în valoare de 1 125 000 de dolari (USD).

Atunci când se elaborează controale antifraudă, se evaluează riscurile de fraudă și se pun în aplicare măsuri proactive de detectare, este util să se înțeleagă impactul potențial al diferitelor tipuri de scheme de fraudă. Pe lângă analiza frecvenței și a pierderii medii a categoriilor de fraudă profesională, raportul examinează, de asemenea, durata cazurilor (în luni) din fiecare categorie. Companiile au tendința de a pierde cel mai repede (12 luni) din schemele de plăți în registre, plăți fără numerar, corupție și numerar în mână. Alte scheme, cum ar fi facturarea, falsificarea cecurilor și a plăților, rambursările de cheltuieli, fraudă cu situațiile financiare și salarizarea durează de obicei un an și jumătate înainte de a fi descoperite.

Concluzii.

Acest articol are ca scop explorarea conceptului de fraudă și impactul său asupra entităților. Din fericire, există modalități eficiente de a preveni fraudă contabilă și de a proteja afacerea de consecințele acesteia. Una dintre cele mai bune modalități de a preveni fraudă contabilă este de a avea un sistem robust de control intern care să definească rolurile, responsabilitățile și procedurile de raportare și tranzacțiile financiare. Un bun sistem de control intern ar trebui să includă separarea sarcinilor, procese de autorizare și aprobare, controale de reconciliere și verificare, standarde de documentare și de păstrare a înregistrărilor și piste de audit. Aceste măsuri pot contribui la prevenirea erorilor, a fraudei și a deturnării de active, asigurându-se că nicio persoană nu are prea multă putere sau acces asupra resurselor și informațiilor financiare.

Referințe bibliografice

1. KIRADOO, G., Examining the Role of Ethical Accounting in Mitigating Fraudulent Activities. *Global Review of Business and Economic Research*, 4(2),259-270, 2008, Disponibil: SSRN: <https://ssrn.com/abstract=4397516>
2. KETZ, J. E., *Hidden financial risk: Understanding off-balance sheet accounting*. Hoboken, New Jersey: John Wiley & Sons, 2005. ISBN 978-0471433767 (Wiley)
3. GERETY, M., LEHN. K., The Causes and Consequences of Accounting Fraud. *Managerial and Decision Economics* 18, no. 7/8, 1997: 587–99. Disponibil: <http://www.jstor.org/stable/3108221>.
4. Hotărârea nr. 8 privind procedurile aplicate în cadrul Curții de Conturi în cazul identificării/determinării de către auditori a riscului de fraudă/corupție. În conformitate cu prevederile art.7, art.15 și art.16 din *Legea Curții de Conturi*
5. GRANDSTAFF J. L., SOLSMA, L. L., Financial Statement Fraud: A Review From the Era Surrounding the Financial Crisis. *Journal of Forensic and Investigative Accounting*, Volume 13: Issue 3, Special Issue, 2021. Disponibil: <http://web.nacva.com.s3.amazonaws.com/JFIA/Issues/JFIA-2021-No3-1.pdf>
6. Association of Certified Fraud Examiners (ACFE), *Occupational Fraud 2022: A Report to the Nations*, 2022. Disponibil: <https://legacy.acfe.com/report-to-the-nations/2022/>